

DIVADLO SE UČÍ OD LIDU

Československý lid miluje divadlo. Miloval ho v dobách kapitalistického třídního útisku pokud šlo s ním v jedné bojové řadě, posilovalo ho v jeho víře v uskutečnění revolučních plánů, sloužilo pokroku, míru a boji o sjednocení dělnické třídy. Miluje ho dnes, kdy se oprostilo v celé své šíři od chyb a omylů předúnorového zápolení a dalo se plně do služeb výchovy lidu ve velikých ideách budování socialismu, ideách světového míru i v úkolu zkrášlit a obohatit hlubokými uměleckými prožitky život našeho pracujícího lidu. Naše divadelnictví poctivě slouží všem těmto vznešeným úkolům a učí se pro svou práci u čs. pracujícího lidu.

Naučilo se od našeho lidu plánovat. Před únorem to divadlu nebylo dovoleno: reakce brzdila jeho vývoj, snažila se rozvrátit chod a práci divadel, poněvadž si uvědomovala příliš dobře slova s. prof. Nejedlého: Divadlo je nejlepší školou národa. Po únoru, kdy čs. pracující lid súčtoval s reakcí, vydechlo i divadlo a rozepjalo znovu svá křídla k vysokým ideovým a uměleckým cílům. Divadelníci přijali poučení od lidu a věnovali se do konce roku 1948 výstavbě divadel organizačně a hospodářsky. Toto úsilí přineslo řadu opatření opřených o divadelní zákon, které základnu divadelnictví zpevnily. Zejména to byla brněnská konference, kde byla ustavena spolupráce obou národních větví našeho divadelnictví, a budějovická konference, jež udělala pořádek ve věcech hospodářských vyhlášením budějovických čtyř bodů. Nejvýznamněji však do vývoje divadelnictví zasáhla Divadelní žatva 1948, která ukázala po prvé stav našich činoher, odhalila nemilosrdně jejich chyby a nedostatky a dala na konferenci základ k rozvažování principů methody socialistického realismu v našem divadelnictví. To byl významný krok příprav k obratu dramaturgie a umělecké tvorby našich divadel. Prvé pololetí roku 1949 přineslo pak zásadní pořádek v plánování práce našich divadel. Bratislavská konference obsažně ukázala cestu a metody práce dramaturgické. Pardubická konference, kde umělci ředitelé referovali o své činnosti, provedli sebekritiku a vyslechli kritiku široké obce divadelních pracovníků. Teplická konference, která dovršila dramaturgická plánování pro započínající sezónu a začala diskusi o umělecké úrovni souborů a úrovni našich umělců a o tom, v čem musíme dohnat a předejít naše kvalitáře v průmyslové výrobě ve snaze dát dílo dokonalé, poctivě vytvořené a sloužící potřebě nejširších vrstev lidu. Tak se divadelníkům vyplatilo učení u našeho pracujícího lidu, dalo jim tisíce podnětů pro jejich práci a upevnilo svazek umělců, dělníků, rolníků i mládeže. Živí lidé prohlubovali vzájemné poznání práce, učili se vzájemné úctě a lásce. Divadelní umělec přestal být předmětem měšťáckého obdivu, který v něm viděl bytost výjimečnou a stal se oblíbencem lidu pro veliké ideje, které s jeviště pronáší, jimiž přesvědčuje, a pro velké postavy, jimž propůjčuje svou postavu i tvář. Náš lid učí divadelníky prohlubovat a upevňovat politické uvědomění, milovat socialismus, naši vlast i dělnickou třídu.

V takovémto rozložení sil a vývoje opakujeme druhý ročník přehlídky a soutěže všech čl. divadel, Divadelní žatvu 1949. Poučení prvním loňským ročníkem, poučení zkušenostmi našeho lidu, který soutěží v budování socialismu, pořádáme letošní Divadelní žatvu jinak. Jestliže loňská žatva byla druhotně spojena s úmyslem ukázat v Praze všechny činoherní soubory, je letošní skutečnou soutěží o prvenství v ideovém i uměleckém vyjádření divadelními prostředky. Můžeme letos sledovat několik typických znaků.

Předně je soutěží všech divadelních souborů všech oborů: opery, činohry, zpěvohry, baletu, divadel pro mládež a loutkových divadel. Každý soubor soutěží jako celek nejlepší prací uplynulé sezóny. Poněvadž první pololetí roku 1949 bylo věnováno ideologické a umělecké výstavbě našeho divadelnictví, proto klademe letos vysoká měřítká ideovosti spolu s požadavkem vyjádřit tuto ideovost nejlepšími prostředky divadelní práce z celého uplynulého vývoje spolu s tvorbou pro-

středků nových. Vidíme, jak v uplynulé sezóně zejména v činohře (ojediněle zatím v baletu ve „Filosofské historii“) byla vytvořena celá řada nových dramát. Současně však jsme si zkušenosti ověřili platnost zásad o pravdivosti postav a děje a vidíme, jak dramatisace „Vstanou noví bojovníci“ se stává přesvědčivým, pravdivým a živým a lidovým dramatem, poučujícím nás o historii dělnického hnutí. Jaká je to příležitost pro velikou divadelní práci. Zde, ve výsledcích práce kolektivů, se tedy prakticky projevuje theoretické vedení divadelní rady i jejího orgánu Československé dramaturgie. V letošní soutěži se zúčastní 60 souborů, a to 9 operních, 31 činoherních, 13 zpěvoherních, 5 baletních a 2 loutkové.

Za druhé je Divadelní žatva 1949 soutěží jednotlivců: herců, hereček, zpěváků, zpěvaček, režisérů, dirigentů, tanečnicků, tanečnic, choerografů a výtvarníků. Vyhledáme mezi nimi opět nejlepší z nejlepších, odměníme jejich poctivou uměleckou práci a seznámíme s nimi všecken náš lid. Tak prakticky uskutečníme decentralisaci a starost o to, aby velký umělec, ať je v kterémkoliv divadle, byl znám všemu lidu. Divadelní rada vysoko vyzvedla požadavek ztělesnění živého člověka na čs. jevištích. Tím položila veliký důraz na hereckou práci v celkovém ústrojí divadelního představení. Věrna pak zásadám poučení se ve vývoji celkovém ustanovila, aby letos jako thema výstavy DŽ 1949 bylo zvoleno „Herec ve vývoji čs. divadla“. Vedlo ji k tomu přesvědčení, že čs. lid si přeje, aby naši herci chtěli vystoupit až k nejvyšším stupňům našich velkých hereckých osobností. Chceme, aby vzorem herců se stal Vojan, Mošna, Hübnerová a všichni další, aby nám rostli noví herci, vzácných charakterů, poctivého úsilí uměleckého, národního a socialistického uvědomění. Ať vzorem jsou jim velcí herci z vývoje našeho divadla, ale především náš pracující lid, jeho elán budovatel-ský, jeho uvědomění politické i jeho láska k naší, k socialismu spějící vlasti.

Za třetí je soutěží dramatiků. Po třetí budou uděleny ceny Umění lidu za tři nejlepší dramatické práce uplynulé sezóny. Letos po prvé jako vážný soupeř vstupuje na soutěžní kolbiště libreto baletní a jedno dílo operní. Věříme, že tak jako se nám podařilo vyvolat tvorbu v těchto oborech, stejně v příštích ročnících odměníme i další nová díla operní tvorby pro mládež a loutková divadla v hojnějším počtu. Nebývalý rozmach dramatické tvorby, který má svou podobu jen v době našeho národního probuzení, naplňuje nás nejen pocitem hrdosti, ale současně pocitem hluboké vděčnosti k čs. pracujícímu lidu, který budováním Gottwaldovy pětiletky tvoří pravdivé základy nové dramatické práce. Divadelní rada opět se ujala iniciativy a nejlepší nová díla vydává v dramatické knižnici Sešity Divadelní žatvy, které se nezaslouženě těší nepozornosti všeho našeho tisku. Sešity však mají veliký význam jako nástroj přenášeující nejlepší výtěžky do celého divadelnictví, nejen profesionálního, ale i ochotnického.

Za čtvrté je po prvé soutěží kritiků. Máme veliký zájem na tom, aby kritika byla co nejlepší a nejobektivnější, aby se zbavila měšťáckých norem vytváření „chráněnců“, aby pravdivě informovala čs. lid o tom, co jeho divadlo pro něj vytváří. Je to letos po prvé a udělá se při tom jistě hodně chyb. Musíme však vycházet jen a jen z věci a starat se o to, aby vše směřovalo k zlepšení.

Vylíčený profil Divadelní žatvy 1949 ukazuje, co všechno z plánování, účelného organisování práce, poctivého úsilí o nejlepší výkon i nejlepší dílo, ze soutěžení i ze života našeho lidu se čs. divadlo již naučilo. Mýlil by se však ten, kdo by se domníval, že naši divadelníci jsou s tímto stavem spokojeni. Právě naopak, usnesení posledních porad divadelních orgánů nás přesvědčuje o tom, že divadelníci pokládají tento stav za kostru, kterou nutno propracovávat, nitky spojující divadlo a lid rozmnožovat, a vlastní práci neustále prohlubovat k větší ideové i umělecké dokonalosti. Divadelníci vědí velmi dobře, zač vděčí našemu pracujícímu lidu, na jehož práci stojí všecken kulturní rozvoj a vděčí mu za vše, čemu se od něho dosud i v budoucnu naučí.